

ARKIVRÅD

ORGAN FOR NORSK ARKIVRÅD 4 / 12

- Foreslå kandidater til prisen Årets arkiv!
- Små løft og store løft
– den vanskelige reisen
- Arkivaren og det hemmelege. Nokre refleksjonar om makt, lekkasjar og etikk i ei wikitid

INN H O L D

	side
Med WikiLeaks på dagsorden. ICA-konferansen i Australia 2012	4
Foreslå kandidater til prisen Årets arkiv!	5
Årets arkiv 2012: Hafslund	6
Små løft og store løft – den vanskelige reisen	8
Arkivaren og det hemmelege. Nokre refleksjonar om makt, lekkasjar og etikk i ei wikitid	12
Studietur til London 17. - 21. oktober 2012	18
ARMA	20
Riksarkivarens vedtak	22

Kjære leser,

Forrige gang hadde vi en collage av gatekunst-bilder på forsiden. Jeg etterlyste samlinger fra leserne, og en stund trodde jeg at jeg skulle få napp på en langt over gjennomsnittet interessant platesamling. Det ble dessverre ikke noe av, så derfor må jeg igjen ty til én av mine egne; nemlig juledilldallboksen.

Vi i redaksjonen tar gjerne imot bidrag til Arkivråd - av alle slag. Det er faktisk veldig gøy å få noe på trykk!

Ikke glem at du nå finner Arkivråd i elektronisk versjon på NAs nettside.

God jul og godt nyttår til alle!

Sissel Ødegård,
redaktør

UTGIVELSESPLAN 2013

Nummer	Innleveringsfrist
1/2013	10. februar
2/2013	10. mai
3/2013	10. august
4/2013	10. november

norsk arkivråd

Arkivråds redaksjon:

Sissel Ødegård (redaktør)
Bente Andersen Sundlo
Karianne Schmidt Vindenes
Jean-Philippe Caquet

Ansvarlig redaktør:

Vilde Ronge, leder for Norsk Arkivråd

Redaksjonens postadresse:

ARKIVRÅD
Maridalsveien 3, 0178 Oslo

Utgiver:

Norsk Arkivråd, Oslo

Telefon:

22 20 28 90
Betjent hverdager fra kl. 09.00-15.00

E-post:

postmottak@arkivrad.no

Internett:

<http://www.arkivrad.no>

Norsk Arkivråd er en landsomfattende arkivfaglig interesseorganisasjon med medlemmer fra alle deler av landet og fra alle typer bedrifter og institusjoner. Formålet er å få en effektiv arkivadministrasjon i alle arkivdannende virksomheter. Alle kan bli medlem i Norsk Arkivråd.

Bedriftsmedlemsskap: kr 1000,-
(A-medlemmer)
Personlig medlemsskap: kr 300,-
(B-medlemmer)
Pensjonistmedlemsskap: kr 100,-

Abonnement på ARKIVRÅD er inkludert i medlemsprisen, fritt tilsendt.

Annonsepriser:

1 side: kr 6000,-
1/2 side: kr 3500,-
1/3 side: kr 2500,-
Farge tillegg: kr 4000,-
Alle priser eks. mva.

Annonser, notiser og korte debattinnlegg kan etter avtale leveres med utsatt tidsfrist.

ARKIVRÅD

utgis med 4 nummer årlig.

Ettertrykk av artikler og illustrasjoner er tillatt under forutsetning av at kilde oppgis.

Design og produksjon:

Bergersen as, Sykehusvn. 24, 1385 Asker
www.bergersen.no

Opplag:

1350 eksemplarer.
ISSN: 0518-6935

Forsidebilde: Sissel Ødegård

LEDER

Tre nøtter til Askepott

- er liksom en mer tidsriktig og fengede overskrift på denne lederen. Så jeg lar den stå, i julestemningens ånd, selv om det bare er løgn. Den egentlige overskriften kommer her: Tre nyheter til Arkivråd. Langt mindre gøy og fristende og julete, skjønner?

1. nøtt (nyhet)

Norges første stortingsmelding om arkiv ble lagt frem fredag 9. november. Norsk Arkivråd var der, på pressekonferansen, oppe på Riksarkivet, representert ved sekretariatsleder Marianne Gran og undertegnede. Det var sånn kiling-i-magen - følte litt stort, liksom. Statsråden var der og greier. Og Riksarkivaren overlot ordet til pressen, og selv om det ikke var noen presse der, så var det stas. Eller kunne ha vært. For trist var det å konstatere at den litt sånn gufne magefølelsen etter første gangs skumming (vi græbba tak i hvert vårt eksemplar av meldingen så snart Riksarkivaren hadde sagt «vær så god!») fortsatt var der etter mer dyptpløyende gjennomlesing i helgen som fulgte. Man skal nemlig lete lenge etter vyer for arkivdanning i den ferske stortingsmeldingen. Ingen gode beskrivelser av hva vi egentlig driver med i alle dagligarkivene rundt om. Eller rettere sagt: hva vi ikke driver med, og som vi burde ha drevet med! Det er som om utfordringene starter i det øyeblikket arkivmaterialet skal over dørstokken til et depot i Kulturdepartementets øyne. Og er det noe vi i NA synes vi har vært flinke til, hver gang departementet underveis i skriveprosessen har bedt om innspill – så er det å ha repetert gang på gang, det som for oss er helt logisk, at de må ha fokus på at det skjer noe før dørstokken også. Jeg skal ikke gjenta meg selv for mye. NA har allerede kommentert arkivmeldingen på sine nettsider. Men jeg kan fortelle at vi er i dialog med de andre i arkivmiljøet: Landslaget for lokal- og privatarkiv (LLP), KS' faggruppe for dokumentasjon og arkiv og Fagforbundets arkivfaggruppe. Sammen legger vi en strategi for hvordan vi skal få inn arkivdanningsperspektivet, før meldingen skal opp til behandling i Stortinget i løpet av vårsesjonen 2013.

2. nøtt (nyhet)

NA arrangerte høstseminar 5.-6. november. Hovedtemaet var sikkerhet, og spennet stort - fra de mer overordnede innleggene som dreide seg om den digitale innbygger, til

mer konkrete løsninger for hvordan man kan og bør gjennomføre sikkerhetstiltak i et konkret arkiv. Det som er sikkert, er at sikkerhet er i vinden - også for arkivene. Og med rette. «Hvor mange av dere har testet at back-up av arkivbasen fungerer og hvor raskt», var det en som spurte fra talerstolen. Svar skyldig var jeg og flere med meg. Etter lunsj dag to var tema dokumentfangst fra SMS. I forlengelse av arkivmeldingen, som nevner som et tiltak (det eneste arkivdanningstiltaket faktisk) at arkivlov med forskrift må oppdateres for å innlemme nettopp «nye» formater som SMS - var det interessant å konstatere

at leverandørene ikke vil ta i utvikling av gode fangstverktøy fra sms og sosiale medier, men sender alt ansvar tilbake til oss i felten.

3. nøtt (nyhet)

Mens vi snakker om SMS: NA har plukket opp en tilsynsak som Riksarkivet for tiden har overfor Nærings- og handelsdepartementet (NHD). Det viser seg at en journalist i NRK har klaget inn NHD for manglende journalføring av korrespondanse mellom politisk ledelse og Entra. Spesielt nevnes kommunikasjon på sms og epost, som journalisten mistenker at må ha forekommet, men som ikke finnes på noen journal. Først har han klaget til Sivilombudsmannen, deretter til Riksarkivet. I brev fra Riksarkivet til NHD datert 16. november 2012 med overskriften *Anmodning om en redegjørelse av journalføringsrutinene i Nærings- og handelsdepartementet*, kan vi blant annet lese følgende:

«Vi ber om at NHD kommenterer antakelsen fra NRK om at det skal ha funnet sted korrespondanse i perioden som ikke er blitt arkivert og journalført. Det går ikke frem av svaret fra NHD til NRK om denne korrespondansen faktisk skal ha funnet sted, det anføres kun at slik korrespondanse ikke er registrert. På denne bakgrunn ber vi NHD gjøre rede for sine rutiner for journalføring og dokumentfangst.»

Denne saken blir det spennende å følge med på!

Der var nøttene/nyhetene. God jul, alle!

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Marianne Gran'.

Med WikiLeaks på dagsorden. ICA-konferansen i Australia 2012

Av Jorunn Bødtker og Vilde Ronge, Norsk Arkivråd

I august deltok to av Norsk Arkivråds tillitsvalgte på en konferanse i regi av ICA (International Council on Archives) i Australia. WikiLeaks var et av hovedtemaene på konferansen.

WikiLeaks er et varslernettssted som publiserer lekkede dokumenter fra myndigheter og organisasjoner og kildene holdes samtidig anonyme. De mest kjente «dokumentslippene» fra WikiLeaks er dokumenter om Afghanistan-krigen i juli 2010 og lekkingen i november samme år av over 250 000 diplomatmeldinger sendt fra USAs ambassader.

Myndighetene i USA og mange andre land har prøvd å stoppe organisasjonen. Julian Assange fra Australia er grunnleggeren av nettstedet, og ble i 2010 arrestert av britisk politi. Han er krevd utlevert til Sverige, men sitter nå i frivillig asyl i en ambassade i London fordi han er redd for å bli utlevert til USA.

I Australia diskuteres WikiLeaks i høyeste grad, og det er nok også en av grunnene til at dette var et av hovedtemaene på ICA-konferansen.

En av hovedtalerne var Dame Stella Rimington, tidligere sjef for den britiske etterretningstjenesten MI5 fra 1992 til 1996. Hun ble adlet for sin innsats og har derfor tittelen «Dame». Dame Stella er i dag tilknyttet *Archives Task Force UK* og er veldig opptatt av å få oppmerksomhet om arkivansvaret all offentlig virksomhet er underlagt. Damen, i dobbel forstand, har følgende bakgrunn: arkivar, spion og forfatter – den drøm vil noen hevde!

I sitt innlegg kritiserte hun sterkt amerikanske myndigheter for å ha lagret konfidensielle opplysninger på en slik måte at WikiLeaks fikk tak i dem. Dette hadde, etter hennes mening, satt levende kilder i en sårbar posisjon og dermed er også satt deres liv i fare.

Men Dame Stella kritiserte også USA for å ha laget en «såkalt hemmelig database» som var tilgjengelig for svært mange personer.

Hun spådde at resultatet av WikiLeaks-skandalen vil være en reduksjon i mengden av informasjon som er gjort tilgjengelig for allmennheten.

«Mer og mer informasjon vil bli beskyttet på flere og mer komplekse måter som bidrar til mindre, snarere enn mer, åpenhet ...» sa hun.

Dame Stella ble også intervjuet på australsk TV samme morgen, og der sa hun bl.a. at hun nå observerte at mange i offentlig virksomhet forsøker å unngå å «lekke» informasjon til offentligheten ved å sende viktige beskjeder via e-post eller SMS, ikke i «ordentlige» dokumenter som lettere havner i arkivet og derfor når offentligheten. Lyder ikke ukjent for oss.

Foredraget ble en stor «snakkis» – særlig på Twitter – og i én av sesjonene var det sågar avstemming – for eller mot WikiLeaks!

I Norge har WikiLeaks vært lite diskutert blant arkivarer. Gudmund Valderhaug har skrevet om saken i Tidsskriftet Arkiv (http://www.tidsskriftetarkiv.no/index.php?option=com_content&task=view&id=32&Itemid=5), men fått liten respons. Arkivråd har en omarbeidet artikkel om temaet fra Valderhaug i dette nummeret.

Blant bibliotekarer derimot, har det vært stor diskusjon. De fire største norske bibliotekorganisasjonene og fagforbundene for bibliotekansatte gikk 17.

desember 2010 ut med en felles uttalelse om bibliotekenes forhold til sensur og informasjonsfrihet på bakgrunn av den aktuelle WikiLeaks-saken. De mente at WikiLeaks «har bidratt til økt innsyn for allmennheten» og at «forsøkene på å stenge WikiLeaks ... kan true informasjonsfriheten».

Ja, hvorfor denne stillheten i Norge i arkivmiljøet? Er det fordi vi i arkivdanningen identifiserer oss så sterkt med den virksomheten vi er en del av og er så lojale mot at vi ikke vil røpe noe fra «det indre liv»?

Hva med spørsmålet om å lagre store datamengder i arkivdatabaser der den interne tilgangen er ganske åpen for å være en kunnskapsdelende virksomhet, men der man stoler på at ansatte ikke lekker? Vil det føre til mer muntlig eller uformell kommunikasjon slik Dame Stella spådde? Vi tror kanskje at Lysbakken-saken kan være tegn på en slik tendens her til lands.

Les mer:

Gudmund Valderhaug: WikiLeaks og arkivarane (http://www.tidsskriftetarkiv.no/index.php?option=com_content&task=view&id=32&Itemid=5)

Dame Stella Rimington, video fra konferansen i Australia: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/9492154/Former-MI5-boss-Dame-Stella-Rimington-attacks-Wikileaks-and-US-government-security.html>

Dame Stella Rimington, Wikipedia: http://en.wikipedia.org/wiki/Stella_Rimington

ÅRETS ARKIV

Foreslå kandidater til prisen Årets arkiv!

I 2012 vant Hafslund prisen Årets arkiv. Vet du om et arkiv som du synes fortjener å få denne utmerkelsen i 2013? Det er fullt mulig å foreslå arkivet man selv jobber i. Og husk at det ikke er nødvendig å oppfylle alle kravene i statuttene – det er tilstrekkelig å oppfylle ett av dem for å kunne bli nominert!

Vi er sikre på at det er mange gode kandidater til denne prisen rundt om i arkiv-Norge. For å finne dem, er vi avhengige av deg! Alle medlemmer har rett til å foreslå kandidater, og du må legge ved nødvendige opplysninger om arkivet, samt en begrunnelse for hvorfor nettopp dette arkivet skal tildeles prisen «Årets arkiv».

I 2013 skal prisen deles ut under det Sjette norske arkivmøte i Ålesund, som avholdes i april. Denne gangen har vi derfor satt fristen for å sende inn forslag til 1.februar.

Vilde Ronge,
leder i Norsk Arkivråd

KUNNGJØRING: ÅRETS ARKIV

Jury for 2013

- Gunn Karin Gjøl, Stortingsrepresentant for Arbeiderpartiet i Sør-Trøndelag, og leder av familie- og kulturkomiteen på Stortinget
- Karen Anderson, professor II i arkivistikk ved Høgskolen i Oslo
- Hanne Wien, journalist i Budstikka og leder for offentlighetsutvalget
- Vilde Ronge, leder for Norsk Arkivråd
- Sissel Ødegård, redaktør for Arkivråd

Statutter for prisen:

1. Prisen «Årets arkiv» er opprettet av Norsk Arkivråds landsstyre.
2. Prisen tildeles et dagligarkiv eller arkiv innen arkivdanning som har vært innovative i forhold til å møte arkivets brukergrupper. Arkivet må ha en sentral rolle i den virksomheten det er en del av, og bli brukt til å støtte opp om virksomhetens mål. Arkivet må være et godt styringsredskap for virksomheten og bidra aktivt til faglig utvikling i arkivmiljøet. Framtidsretting, god kunnskapsformidling og

markedsføring, brukervennlighet og tilgjengelighet, god dokumentfangst, god service og god ressursutnyttelse kan være kriterier for tildeling av prisen. Det er tilstrekkelig å oppfylle ett av disse kriteriene for å kunne bli nominert til prisen.

3. Prisen er en kunstgjenstand.
4. Juryen består av 3-5 personer, utpekt av Norsk Arkivråds landsstyre. Juryens leder er NAs leder. Juryens behandling er konfidensiell og beslutningen kan ikke overprøves.
5. Alle medlemmer i Norsk Arkivråd har forslagsrett.
6. Prisen kunngjøres i Arkivråd og på Norsk Arkivråds nettsider.
7. Norsk Arkivråd dekker om nødvendig reise og opphold for en representant for prisvinneren ved utdeling av prisen. Juryens arbeid legges opp til gitte budsjettammer.
8. Det sittende landsstyre avgjør til enhver tid om prisen fortsatt skal deles ut.

Forslag på kandidater sendes til Norsk Arkivråd på e-post: postmottak@arkivrad.no innen 1.februar 2013.

Årets arkiv 2012: Hafslund

Av Sissel Ødegård, Arkivråd

I begynnelsen av november delte Norsk Arkivråd ut prisen Årets arkiv for andre gang. Vinneren ble Hafslund.

Hafslunds historie går tilbake til 1898, og er i dag et stort konsern. Arkivene deres dokumenterer beslutninger som har fått konsekvenser for kunder, samarbeidspartnere, ansatte, eiere og samfunnet forøvrig, og er viktige kilder

til forståelse av fortiden, energisektoren og den generelle samfunnsutviklingen i regionen.

Hafslund har en egen faginstans for arkiv og dokumenthåndtering, og yter arkivfaglige tjenester for alle konsernets

datterselskaper. Avdelingen har 7 ansatte og er plassert på hovedkontoret, lett tilgjengelig for størstedelen av brukerne. Konsernet har flere fjernarkiver. Det har blant annet blitt gjennomført et ordningsarbeid for deler av virksomheten

Fra venstre: Karen Andersson, Jan Henning Sørensen og Jon Andreas Pretorius . Foto: Norsk Arkivråd.

hvor man har ordnet materiale fra perioden helt tilbake til 1500-tallet og framover.

Hafslund har en rekke ulike fagsystemer som dekker alt fra dokumentasjon av kraftverk til informasjon om Hafslunds mange kunder. Tilgjengeliggjøring og sikker gjenfinning av informasjon på tvers av systemene er helt avgjørende for at virksomheten skal fungere effektivt.

For tiden er Hafslund i en prosess med etablering av en ny felles plattform for elektronisksaks-ogdokumenthåndtering, kalt SESAM-prosjektet (Sikker-EnkelogSamordnetArkiveringsModell). Denne plattformen gir enkle arkiveringsgrensesnitt for alle brukere, automatisert metadatahåndtering og treffsikre verktøy for gjenfinning og deling. Blant annet har løsningen tatt i bruk søketeknologi som gjør det mulig å finne relevante dokumenter selv om de ikke inneholder noen av de ordene man har søkt på. Den klarer også å luke vekk dokumenter som ikke er relevante – selv om de inneholder ord fra søket.

Søketeknologien i løsningen er også en forutsetning for økt automatisering av datafangst. SESAM gjør det mulig for brukerne å arkivere dokumenter fra de

applikasjonene der de faktisk jobber. Enkel arkivering der det meste av metadata blir lagt på automatisk, gjør at brukerne faktisk arkiverer dokumenter og korrespondanse. Det er et mål at brukerne kun skal måtte påføre én metadata. De er nå nede i to – alt annet blir påført automatisk i løsningen – men målet er fortsatt å komme ned i kun én metadata.

Årets vinner har hatt en omfattende og innovativ tilnærming til både det å gå tilbake i tid og få ordnet de gamle papirarkivene, samt å sørge for effektiv dokumenthåndtering av digitalt skapt materiale i dag. Med dette arbeidet er arkivfunksjonen sentralt plassert i virksomheten, og legger til rette for daglig drift og brukervennlighet i arkivene – både for interne brukere og eksterne i historisk og forskningsmessig sammenheng. Mest mulig automatisering gjør at det er overkommelig for brukere å arkivere dokumentasjon. Juryen synes det er inspirerende at en privat bedrift har prioritert å ta vare på sitt omfattende arkivmateriale og også har digitalisert arkivet.

Virksomheten har vært innovative og strategiske i sin bruk av teknologi både

når det gjelder de gamle papirarkivene og det digitale arkivet. Virksomheten har også klart å bygge kunnskap og skape forståelse for arbeidet i hele organisasjonen. Dette har bidratt til høy medarbeidertilfredshet.

Juryen for Årets arkiv besto i år av følgende medlemmer:

- Gunn Karin Gjøl, Stortingsrepresentant for Arbeiderpartiet i Sør-Trøndelag, og leder av familie- og kulturkomiteen på Stortinget
  - Hanne Wien, journalist i Budstikka
  - Karen Anderson, professor i arkivfag på Høgskolen i Oslo og Akershus og Mittuniversitetet i Sverige
  - Vilde Ronge, leder for Norsk Arkivråd (juryens leder)
  - Sissel Ødegård, redaktør for Arkivråd
- Karen Andersson delte ut prisen til Hafslund i forbindelse med Norsk Arkivråds seminar 5. november. Jon Andreas Pretorius er ansvarlig for virksomhetsapplikasjoner i Hafslund, og takket på følgende måte: «Dette er det nærmeste vi i energibransjen kommer en Oscar!»

I neste nummer kan du lese mer om Hafslund, og om hvordan det har gått etter at de fikk prisen. Følg med!

Digitalisering og arkivering

Geomatikk IKT har moderne og effektive produksjonslinjer for skanning og arkivering av dokumenter, kart og tegninger. Vi har løsninger for digitalisering og arkivering av historiske arkiver og for nye, papirbaserte dokumenter.

Vårt mål er at kundene skal oppnå effektive arbeidsprosesser!

Vi har bred kompetanse og erfaring innen området, og ønsker derfor å være en samarbeidspartner ved innføring av elektroniske arkivløsninger.

Geomatikk IKT

7004 Trondheim • 73 10 99 50 • geomatikk-ikt.no
Leverandør av løsninger for dokumenthåndtering, forvaltning av eiendomskatteloven, mobile tjenester og geografisk IT

digitalarkiv 2013

Digitalarkiv 2013 (det 5. i rekken) arrangeres 29. og 30. januar 2013 på det nye og moderne Radisson Blu Hotell, Trondheim Airport, Værnes. Programmet er tilpasset ansatte og beslutningstakere i kommuner som tenker på digitalisering av arkiv eller som allerede har digitalisert.

Du får høre om "Ny eKommune strategi – etter 2012", litt om betydningen av Regjeringens digitaliseringsprogram for kommunesektoren, Digitalisering av tekniske arkiv i TrønderEnergi Nett og Tverrfaglig portal for samling av informasjon om infrastruktur.

Det vil i tillegg vil være flere spennende innlegg fra kommuner som har gjennomført prosjekter innenfor disse områdene.

Påmeldingsfrist 12.12.2012!
www.geomatikk-ikt.no

Små løft og store løft – den vanskelige reisen

Av Bente Andersen Sundlo, Arkivråd

Det er ikke teknologi i seg selv som står for utviklingen i arkivene våre. Hva skal til for å skape de gode endringene?

Min forrige artikkel i Arkivråd – om arkivarens rolle og arkivers fremtid – ble mottatt med stor begeistring hos mange. I kjølvannet av artikkelen er jeg blitt kontaktet fra mange hold med forespørsler om foredragsvirksomhet i ulike fora. Dessverre var pågangen såpass stor at jeg også måtte takke pent nei til flere fordi jeg også måtte prioritere viktige oppgaver og prosjekter på egen banehalvdel.

Det er selvsagt kjempemyggelig å bli kontaktet! Men det jeg umiddelbart tenker i kjølvannet av denne høsten, er at temaet og innholdet har truffet mange. Jeg tror det pågår mange, gode, spennende og kanskje til og med vanskelige diskusjoner rundt om i de ulike arkiv, dokument-sentre og informasjonsavdelinger. Alle er opptatt av faget og fremtiden, og det virker også som om alle har skjont at vi lever i en brytningstid.

Hva gjør vi så helt konkret med det for å komme videre? Med fare for å gjenta meg selv noe i forhold til forrige artikkel, tenkte jeg denne gang å utdype litt mer detaljert noe av det jeg tenker i forhold til hvordan man kan angripe endringer innen vårt fagfelt. Med min bakgrunn fra konsulentverdenen, har jeg erfaring fra et rikt mangfold av virksomheter – både store og små, og i både privat og offentlig sektor. Alle mine referanser her må derfor ikke ansees som eksempler fra nåværende arbeidsplass – bare sånn at jeg har presisert det.

TAKTISK STRATEGI

Det første tema det er viktig å fokusere på, er det jeg kaller *taktisk strategi*. Der som man skal oppnå en endring, er det viktig at man definerer målet før man definerer metoden. Det kan synes veldig opplagt, men erfaring viser at det er mange som starter på veien før de egentlig vet hvor de skal gå.

Eksempelvis er det mange som kjøper inn teknologien før man vet hva den skal brukes til. Et viktig stikkord her er vel SharePoint. Hvem har vel ikke opplevd at IKT-avdelingen kjøper inn SharePoint fordi de er sjarmert i senk av en selger eller partner av Microsoft....? «*Om den kan brukes på en fornuftig måte? Ja, det kan den sikkert... Det har jo leverandøren sagt...(!)* Vi bare installerer den også prøver vi oss frem. Det kan vel ikke skade...?»

Jeg tror at de store endringene skjer gjennom de små, og at det som gjør at vi virkelig klarer å løfte oss til et annet nivå er hvis vi tar de små løftene ett etter ett. MEN: Det er viktig at man tør å tenke de store tankene og det store bildet før man bryter dette ned til mindre mål og satsningsområder. Det er viktig å tenke hvor er vi i vår virksomhet om 5 år? Hvordan jobber vi i vår virksomhet om 5 år?

Kanskje har vi ikke svaret akkurat nå, men det å tørre å tenke fremover og definere et mål eller en visjon, tror jeg er nøkkelen til det store løftet. Vi må våge å sette oss spenstige mål selv om vi vet at de ikke kan oppfylles 100 % i umiddelbar nærhet. Det er viktig å ha lede-

stjernen som lyser når vi skal gå alle de små skrittene som sammen fører frem til målet. Sakte, men sikkert.

Når man så har definert målet, er det mye enklere å finne riktig metode!

Jeg har jobbet med virksomheter der man ikke fikk lov til å bruke ordet "strategi" fordi det var fremmedgjørende. Jeg har også jobbet med en virksomhet der man ikke fikk lov til å definere en visjon fordi det var et "vanskelig" ord. Kanskje ikke noe rart at disse virksomhetene slet med implementeringen etterpå?

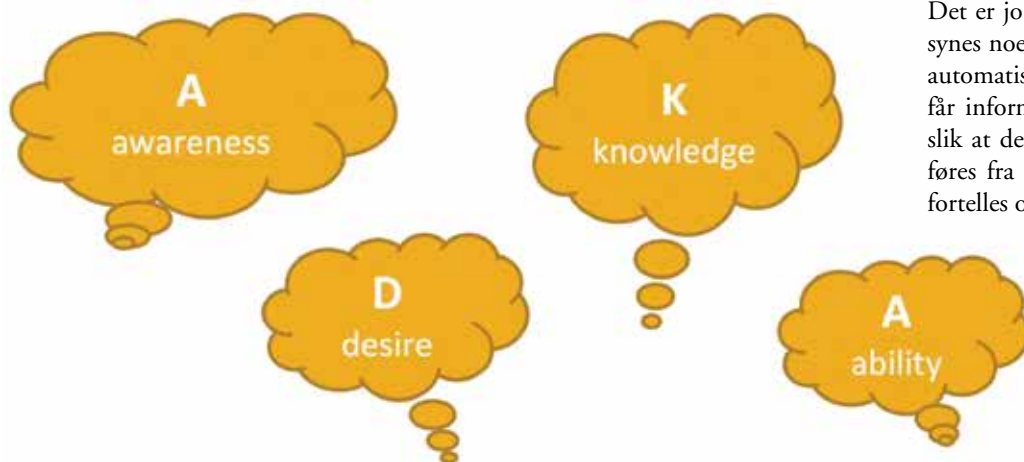
Likeledes har jeg jobbet med en virksomhet der vi laget visjonen om hvordan de ønsket å jobbe om 5 år. Etterpå la vi stein på stein, og bygget både intern kompetanse og videreutviklet den teknologiske plattformen i takt med tiden. Nå, 5 år senere, ser jeg at de er akkurat der de ønsket å være, med noen små unntak der det viser seg at vi den gang var mer modne og fremtidsrettet i hodet enn det leverandør av teknisk løsning faktisk har klart å være.

Når målet eller visjonen er definert, er det viktig å lage en strategi for hvordan man skal gå veien. Med strategi mener jeg et *styrende dokument* som både definerer formål og/eller visjon, de ulike (strategiske) mål man styrer mot, og en plan for hvordan gjennomføre/nå de enkelte målene. Det er vel og bra å ha en handlingsplan i egen avdeling, men det er enda viktigere å ha et strategisk dokument som er underskrevet av toppledelse og som gir et klart mandat til både hva

man skal oppnå og hvordan det skal oppnås.

Vanligvis er det viktig å kartlegge situasjonen først, slik at man har en klar formening om reell status og kan forankre i toppledelsen at dette virkelig er de reelle utfordringene som virksomheten har. Her kan det imidlertid være utfordrende å synliggjøre dette for de som sitter på toppen, fordi akkurat disse lederne ikke føler smerten selv. Men, dersom de selv ikke gjør det (oftest fordi de har et så stort manuelt støtteapparat rundt seg), er det viktig å få drahjelp fra nivået under dem som må tydeliggjøre at utfordringene er reelle.

Selv har jeg god erfaring med å bruke et tankegods kalt ADKAR.

Bokstavene i det engelske akronymet står for *awareness*, *desire*, *knowledge*, *ability* og *reinforcement*. Altså bevisstgjøring, ønske, kunnskap, evne og forsterkning – veldig enkelt oversatt. Det dette virkelig står for, er rekkefølgen av fokusområdene i en endringsprosess.

Først skaper man en bevisstgjøring om at en endring skal skje og skaper et ønske om å være med på endringen. Først da, og **kun** da, er det tid for å gi kunnskap om endringen. Når kunnskap er gitt og forstått, må man gi deltakerne evne til å være med på endringen og helt til slutt forsterker man endringsprosessene ved å innføre mekanismer for målinger, belønningssystemer og lignende.

Erfaring viser at klarer man de to første etappene (bevisstgjøring og ønske), er mye gjort og resten flyter mye av seg selv. Erfaring og observasjoner fra en-

Det er også viktig at man når man skal definere utfordringer, forstår virksomhetens forretning og forretningsbehov. Vi må *aldri* glemme at forbedret informasjonsforvaltning skal understøtte forretnings-/virksomhetsdriften og ikke utføres kun for informasjonsforvaltningens del alene. Derfor er det taktisk smart å inkludere mål i strategien som synliggjør gevinster for forretningen i virksomheten. Dersom man klarer å være tydelig på hvordan endringen vil forbedre, effektivisere og høyne kvaliteten for denne gruppen medarbeidere, vil man lett få dem med på laget.

dringsprosesser viser dessverre også at de fleste går rett på tredje etappe (kunnskap), og dermed er sjansene store for å mislykkes.

ADKAR-modellen kan med hell benyttes både overfor egne medarbeidere for å motivere og bygge et godt team, og som en del av endringsledelse mot resten av virksomheten, eksempelvis ved innføring eller re-implementering av en saks- og arkivløsning.

I forhold til personalledelse er det også viktig å være realistisk og stabilisere driften. Det er vanskelig å både drive operasjonell drift og videreutvikling ut fra samme team. Det er også urettferdig å kreve at de skal klare både ordinær driftsoppgaver og den kreative videreutviklingen samtidig.

Dermed handler det om å synliggjøre det som skal til for å få til videreutviklingen. Kanskje kan man styrke noe på det operasjonelle for å frigjøre krefter til videre-

ENDRINGS- OG PERSONALLEDELSE

Det andre viktige tema er endrings- og personalledelse. Dette er ikke samme sak, men det henger tett sammen. Personalledelse kan man selvsagt kun utøve overfor dem man selv leder, mens endringsledelse utøver man gjennom hele prosessen mot alle involverte/berørte parter.

Jeg trekker inn begge elementer her fordi jeg mener det er viktig å være en profesjonell personalleder når virksomheten skal gjennom en endring. Én ting er at det er viktig å selge inn budskapet til sine medarbeidere, men det er *enda viktigere* å få dem til å *ønske* at de er med på laget. Dermed vil man i personalledelsen bruke elementer av endringsledelse.

Det er jo ikke slik at bare fordi en leder synes noe er smart å gjøre, vil de ansatte automatisk også mene det bare fordi de får informasjon om det. Det er jo ikke slik at dette ønsket automatisk vil overføres fra leder til ansatte bare fordi det fortelles om i et allmøte.

utviklingen? Kanskje kan man kjøpe litt ekstra arbeidskraft for å drive videreutvikling i en periode? Mange kan kjøre på ekstra med egne krefter i en periode, men ikke over flere år! Det er derfor viktig å være edruelig og ikke gape over for mye. Det er viktig å bruke kreftene riktig.

FORANKRING

Det siste tema jeg vil berøre i denne sammenheng er *forankring*. Det handler om forankring, forankring og atter forankring. Og selv når man tror at alt er forankret, er det på'n igjen! Det kan ikke sies tydelig nok. Og det kan ikke brukes nok tid på temaet.

Hva er så forankring? Det kan handle om presentasjon i toppledergruppen og alle ledergrupper man kan finne i virksomheten. Det kan også handle om å tydeliggjøre en målsetting for hele virksomheten og å forberede dem på hva som kommer.

Stikkordet man må huske er modenhet. Å endre en virksomhets oppfatning av noe – enten det er et system, en enhet eller et ansvar – tar tid. Jeg har opplevd mange ganger å stå i ledergrupper og «forankre» en plan. Når vi går ut av rommet, får jeg spørsmål som viser at man ikke har forstått. Man har sagt ja, men vet ikke til hva eller hva det virkelig innebærer.

Ofte har jeg også gått i den fellen at jeg irriteres over at det ikke er forstått fordi jeg jo nettopp har forklart det! Men, sannheten er jo at vi fagekspertene ofte lever i vår egen faglige sfære av nerdete ord og uttrykk. En annen kjensgjerning er at de som ikke kan fagfeltet, ikke ser

de samme konsekvenser som vi fagfolk gjør.

Så når vi eksempelvis konstaterer at en rapport som ligger på en filserver (typisk fellesområde) ikke er låst for redigering, og påpeker at det gir en troverdighetsrisiko i forhold til å vite om det faktisk var den rapporten i det formatet som ble sendt kunden, sier de bare: «Er det noe galt i det? Det er jo den rapporten som ligger der!»

Dermed tror jeg vi må finne oss i å gå flere runder med forankring. Vi må være tålmodige og kreative i vår formidlings-evne. Og så vil vi se at vi gradvis kommer et skritt videre for hver gang.

Så, hvorfor har jeg ikke skrevet noe om teknologi? Som de fleste vet, handler ikke endringsprosessene vi står overfor i vår verden mest om teknologi. Selv innføring av en ny teknologisk plattform eller systemløsning, er ikke et helstøpt IKT-prosjekt.

De som har vært med en stund i dette

gamet, vet at vi snakker om en 80/20 % fordeling mellom organisasjonsutvikling og IKT. Derfor må også slike prosjekter eies av forretnings siden i virksomheten og ikke av en IKT-avdeling.

Etter en lengre periode der trenden har vært at arkiv- og dokumentasjonsenheter har vært en del av IKT-avdelingene i virksomheter, er vi nå kommet dit hen at vi kanskje heller hører hjemme på forretnings siden. Når vi sitter på forretnings siden, vil vi tydeligere kunne bistå med å ivareta de forretningsmessige og funksjonelle krav til informasjonsforvaltning og gradvis levere verdi tilbake.

Jeg vil avslutte med det samme som forrige gang: Det er nok av store endringsprosesser å ta del i. Og på veien må vi fortsette med å ta de små viktige skrittene i riktig retning!

Fysisk arkivering og digitale løsninger

- * Fysisk arkivering
- * Sikker gjenfinning
- * Digitale løsninger
- * Sikker makulering
- * Dokumentsanering
- * Skanne og få dokumentet levert sikkert på mail eller i ditt dokumentsystem

Din bedrifts dokumenter har stor verdi og bør oppbevares forsvarlig på en sikker måte for å unngå tap av uerstattelig informasjon.

Uansett bransje eller størrelse på din bedrift, dine dokumenters innhold eller tilstand - Recall skreddersyr løsninger tilpasset dine behov.

Kontakt oss i dag for gratis befaring av dine arkiver.

Les mer om våre tjenester på

www.fjernarkivering.com

Ring oss på telefon
80030990

eller send mail til
ordre@recall.com

Arkivaren og det hemmelege. Nokre refleksjonar om makt, lekkasjar og etikk i ei wikitid

Av Gudmund Valderhaug

Debatten kring WikiLeaks burde vera svært aktuell for arkivarar. Kvifor er vi ikkje synlege i den debatten? Har WikiLeaks utfordra arkivarrolla?

WikiLeaks og aktiviteten til denne organisasjonen reiser viktige problemstillingar for oss som arbeider med arkiv i ulike samanhengar, i forvaltninga, i depotinstitusjonane og på utdanningssida. Eg vil innleiingsvis understreke at eg ikkje kjem til å seie noko om Julian Assange og den situasjonen han har hamna i etter å ha blitt skulda for seksuelle overgrep mot to svenske kvinner. Eg vil i staden ta utgangspunkt i eit forhold som framleis forundrar meg: Kvifor er det slik at praktiserande arkivarar verda over i liten grad har diskutert WikiLeaks offentleg? Eg har prøvd å følgje med på sentrale debattfora og må konstatere at dei som har ytra seg i all hovudsak er slike som meg – kollegaer som har forlate det praktiske domenet og no arbeider som arkivlærarar eller frittstående konsulentar.

Om vi ser på våre faglege slektningar bibliotekarane er situasjonen ein annan. I desember 2010 – nokre veker etter det store massesleppet av e-postar mellom amerikanske utanriksstasjonar og utanriksdepartementet i Washington – sende dei fire norske bibliotekorganisasjonane ut ei felles fråsegn med støtte til WikiLeaks. Her heitte det at WikiLeaks har «bidratt til økt innsyn for allmennheten gjennom å bringe fram til offentligheten kritikkverdige forhold», og at forsøka på å stenge nettstaden kan truge informasjonsfridomen, som er «grunnleggende for å fremme ytringsfrihet og demokrati» (<http://www.norskbibliotekforening.no/article.php?id=2545>).

Så kvifor har arkivarane vore tause om WikiLeaks? Er det eit uttrykk for sjølv-sensur, fordi arkivarar flest forvaltar of-

fentlege arkiv og dermed opplever at dei er avhengige av ei tillit som ikkje bør rokkast ved, t.d. ved å ytre seg om kontroversielle spørsmål? Er det slik at ein arkivar som ytrar seg om WikiLeaks kan bli oppfatta som upåliteleg og skade si eiga karriere? Eller har det med fagtradisjonen å gjere? Kanskje manglar vi noko som bibliotekarane har – ein felles utdanningsbakgrunn der fagpolitiske diskusjonar har vore eit viktig element?

Årsaka kan neppe vere fordi WikiLeaks er irrelevant for arkivarar. WikiLeaks handlar i stor grad om arkiv. Organisasjonen publiserer arkivdokument som den tek imot frå kjelder (kanskje arkivarar?) i offentlege og private verksemdar i ulike land. Dette aktualiserer faglege og fagpolitiske spørsmål som bør vere sentrale for arkivarprofesjonen: om autentisiteten

til dokumenta, om tryggleiken til arkiv i store delte nettverk, ikkje minst om kva konsekvensar den nye teknologien kan få for tilhøvet mellom hemmelegald og openheit, og kva dette kan få å seie for demokratiet. Alle desse utfordringane rører ved våre roller som arkivarar i forvaltning, i depot og som arkivlærarar.

Men først: Kva har WikiLeaks gjort? Organisasjonen vart oppretta for å tilby ein sikker kanal for «whistleblowers» - folk som ønska å varsle om forhold som vart haldne hemmelege, men som offentlegheita burde få kjennskap til. Gjennom denne kanalen har vi fått kjennskap til brot på folkeretten i krigane i Afghanistan og Irak og i fangeleiren i Guantanamo, og det har vore ei rekkje avsløringar av ulovleg hemmelegald av informasjon i enkeltland, t.d. Tyskland, Kenya og Tunisia. Når det gjeld desse lekkasjane verkar det som om WikiLeaks hadde gjort ein jobb med å fjerne informasjon som kunne vere til skade for uskuldige enkeltpersonar. Men, dette endra seg med «Cablegate» - det store sleppet av 250.000 e-postar frå den amerikanske utanrikste-nesta som starta hausten 2010. Her vart rått og rote slept ut – tilsynelatande utan at det var gjort nokon vurdering av eventuelle behov for personvern. Vi kan t.d. lese om Vladimir Putin og Silvio Berlusconi på jakt: Putin skyt ein hjort, og for å gjere ære på sin jaktkamerat, skjer han hjartet ut av hjorten for å gi det til han. Berlusconi toler ikkje synet av det blodige hjartet, og svimar av. Vi kan vel stille spørsmål ved om slike historier er av offentleg interesse (sjølv om det kan vere ein smule fornøyeleg å få avslørt macho-imaget til Berlusconi...).

På den andre sida gav Cablegate også tilgang til informasjon som burde ha vore offentleg, men som hadde blitt halde hemmeleg. Hovuddelen av dokumenta var rapportar frå dei amerikanske utanriksstasjonane som formidla ambassadørane sine oppfatningar av ymse forhold i landa dei var stasjonerte i – rapportar som stundom seier meir om ambassadørane sine fordommar enn dei faktiske forholda. Slike rapportar skal etter norsk lovgiving vere hemmelege når dei behandlar forholdet til andre statar (og eg

går ut frå at dette også er tilfellet i USA). Men rapportane kan også innehalde enkeltopplysningar som offentlegheita har rett til å få kjennskap til.

I Norge fekk Aftenposten tilgang til heile Cablegate-databasen gjennom ein lekkasje frå WikiLeaks(!), og avisa har også publisert ein offentleg versjon der dei mest brukte orda og ei tidslinje kan gi tilgang

Denne hjorten har forhåpentligvis ikke møtt på Putin og Berlusconi i skogen.

til enkeltdokument. Avisa brukte materialet som grunnlag for ei lang rekkje større og mindre artiklar. I ein redaksjonell artikkel datert 03.01.2011 grunnjev dei dette slik:

«Med WikiLeaks-lekkasjene formidler vi trolig tyvegods i form av stjålet informasjon. Til alle tider har nyhetsredaksjoner brukt informasjon der det befter noe ved metoden som kilden har fått informasjonen på. Det kan være papirer som er tyvlånt og kopiert uten tillatelse, lovpålagt

taushetsplikt som er brutt, samtaler som er overhørt i hemmelighet.

Når informasjonen dreier seg forhold av vesentlig betydning, spør ikke journalisten eller redaktøren hvordan informasjonen er skaffet til veie. Det veier tyngst at offentligheten får kjennskap til forhold av stor betydning for enkeltmenneskene, nasjonen eller verdenssamfunnet. Det er en styrke for et samfunn, også for det internasjonale, når de styrende og de med størst makt ikke kan basere seg på at deres hemmeligheter aldri vil bli kjent.»

Journalistikken er jo avhengig av lekkasjar. Og det finst fleire typar lekkasjar. Mest vanleg er politisk motiverte lekkasjar, der ein aktør formidlar sensitiv informasjon anten for å styrke sin eigen posisjon, svekke politiske motstandarar, eller for å torpedere politiske initiativ. Slike lekkasjar ser vi i media stadig vekk; dei er meir eller mindre ein fast del av det politiske maktspelet. På den andre sida har vi lekkasjar som har som formål å avdekke kritikkverdige forhold, maktmisbruk og ulovleg hemmelegald av informasjon. Dei som står bak slike lekkasjar er neppe ute etter personleg gevinst; tvert i mot kan dei risikere både jobb og straffeforfølgning dersom dei blir identifiserte. WikiLeaks har beskrive seg sjølv som ein aktør på denne sida, som ein reiskap for eit meir gjennomiktig og demokratisk samfunn.

Lang i frå alle er samde i det. Organisasjonen er møtt av massiv kritikk frå mange hald, særleg etter Cablegate, for å gi blaffen i personvernet, sette uskuldige menneske i livsfare, for å «bistå fienden» og vere ein «enemy of the state». Og ein kan sjølv sagt diskutere om WikiLeaks er bra eller dårleg. Personleg meiner eg at dei har vore begge delar, men det er faktisk ikkje dette denne saka handlar om. Det saka gjeld, er at nettbaserte lekkasjar har kome for å bli. På nettsida www.leakdirectory.org kan vi få oversikt over ei rekkje ulike lekkasjekanalar på internett med ulik forankring og arbeidsfelt. Nettlekkasjar kjem til å vere eit viktig rammevilkår for offentleg verksemd – inkludert arkivararbeid – i åra framover, fordi teknologien som gjer det muleg å lekke store dokumentmengder anonymt til mange

menneske på kort tid er tilgjengeleg og vil bli brukt av varslarar, openheitsaktivistar og politiske aktørar. Samanlikna med den papirbaserte verda, då ein fysisk måtte kopiere dokument og levere eller sende dei til journalistar som eventuelt ville skrive noko, kan ein no få levert, publisert og distribuert informasjon nær sagt «med eit tastetrykk».

Eit forhold som gjer dette endå enklare, er at arkiva er mykje større og tilgjengelege for mange fleire enn tidlegare. Ein viktig føresetnad for arkivorganisering i den papirbaserte verda var den avstanden ein saksbehandlar var villig til å gå for å få tilgang til arkivet; i større organisasjonar var arkiva som oftast desentraliserte. Dagens teknologi har fjerna desse fysiske rammene for arkivskapinga; eit arkiv kan vere så stort som helst og tilgjengeleg for så mange som helst. Bradley Manning – som sit fengsla i USA på tredje året skulda for å vere kjelda for wikilekkasjen frå Irak – skal ha lasta ned informasjonen frå eit system som i følgje ulike estimat

er tilgjengeleg for mellom ein halv og tre millionar statstilsette. Det seier seg sjølv at dess meir informasjon som blir samla i eitt elektronisk arkiv og dess fleire som har tilgang til dette arkivet, dess større blir risikoen for lekkasjar – trass i dei sikringsystema som blir utvikla for å hindre at slike ting skjer.

Samtidig har teknologien endra føresetnadene for kva som kan arkiverast. Lysbakken-saka sist vinter kunne bli avslørt – og dokumentert – fordi teknologien har flytta grensene mellom det munnlege og det skriftlege domenet. For tretti år sidan hadde kommunikasjonen mellom statssekretærene og SU-leiaren vore munnleg; aktørane hadde snakka saman. I dag har e-post og sms langt på veg erstatta telefonsamtalen som kommunikasjonsform. Denne overføringa av samtale til skrift og integreringa av dei skriftlege dokumenta i det som de facto er eit arkiv, men ikkje det offisielle arkivet, nemleg e-postsystemet, gjorde det muleg å finne fram og offentliggjere dokument som

ikkje hadde blitt skapt for tretti år sidan. Politisk nepotisme har blitt praktisert til alle tider og av alle politiske retningar – det er noko alle har visst, tenk berre på utsegna «å ha partiboka i orden» – men det har blitt lettare å avsløre slike ting i dag, nettopp fordi teknologien har utvida grensene for kva som kan arkiverast. Wikilekkasjane rokkar også ved spørsmålet om arkivets autentisitet, ved sjølv det arkivale kjerneområdet. Ein av berejlkane i arkivvitskapen handlar om korleis autentiske arkivdokument skal skapast, bevarast og formidlast, og dette er samstundes eit hovudgrunnlag for arkivarprofesjonens identitet og legitimitet: Vi er til for å jobbe for at det blir skapt og bevart påliteleg arkivdokumentasjon. Etter Cablegate konstaterte ein debattant på det australske diskusjonsforumet at «*the public exhibited absolutely zero interest in the authenticity and reliability of the WikiLeaks material... The assumption was that all the information was completely kosher*» (<http://groups.google.com/>

Demonstrant som protesterer mot arrestasjonen av Bradley Manning.

group/archives-and-records-australia/topics, Andrew Waugh 17.12.2010). Chris Hurley, ein sentral australsk arkivteoretikar, var einig. Han skreiv at arkivarar alltid har visst at dei fleste brukarar

«don't understand or check authenticity. It is assumed. We are a trusted source... We try to invest records with authenticity as if it were a technical characteristic of data/documents but, like beauty, it lies in the eye of the beholder.»

(same stad, 20.12.2010)

For offentlegheita er det altså kjelda for informasjonen som er avgjerande, ikkje dei faglege standardane og prosedyrane som blir brukt i skapinga, bevaringa og beskrivinga av arkiva. Likevel, vi veit at desse er avgjerande. Arkivarane tilbyr arkivdokument og data som «can be tested and processes that can be attested to». Samtidig meiner Hurley at det er eit dilemma at autentisitet ikkje er synonymt med «sanning»:

«Many records (even most) are partial, deceitful, and self-serving. It is not the veracity of the information in the docs but the integrity of the process used to create and maintain them that is the source of authenticity in our world.»

(same stad)

Men så lenge dette er ukjent for publikum kan vi ha eit problem. Spørsmålet om autentisitet «in the wired world» er «...a HUGE issue which is still bubbling underneath the surface», og wikilekksjane aktualiserer dette fordi dokumenta blir publisert lausrive frå den arkivskapande konteksten og likevel oppfatta som autentiske.

Desse forholda – dei store elektroniske arkiva som er tilgjengelege for mange brukarar, dei utvida grensene for kva som kan arkiverast, problema knytt til arkivets autentisitet og eksistensen av nettbaserte anonyme lekkasjekanalane – inneber sjølv sagt utfordringar som angår heile samfunnet, men eg skal avgrense meg til å sjå på dei som gjeld arkivarane si rolle i forvaltninga. Kva ansvar har ein arkivleiar – «arkivansvarleg» etter arkivforskrifta, altså ein med ansvar for arkivet – når det gjeld desse utfordringane? Dette er ikkje eit retorisk spørsmål, for eg veit ikkje svaret; det finst kanskje like mange svar som

det finst arkivleiarar fordi delegering og praksis varierer frå organ til organ.

Ta til dømes eit spørsmål som eg ikkje har nemnt så langt, men som har blitt drøfta i den internasjonale faglitteraturen i nokre år: Det er observert ein tendens til at drøftingar i styrande organ – m.a. i den britiske regjeringa – ikkje blir nedteikna, nettopp på grunn av faren for lekkasjar. I den grad dette skjer her til lands – og eg er rimeleg sikker på at slikt skjer – inneber jo dette brot på arkiveringsplikta etter arkivlova. Har arkivansvarleg noko ansvar her?

Kva når saksdokument ikkje blir journalført – det vere seg e-post, sms eller dokument som bevisst blir halde utanfor systemet for å unngå innsyn – har arkivansvarleg noko ansvar her? Etter innføringa av OEP har eg registrert at enkelte i forvaltninga klagar over at pågangen av innsynskrav har blitt så stor – ei aldeles utmerka utvikling spør du meg – men nokre i forvaltninga fører openbart vidare argumentasjonen mot offentlegprinsippet frå 1850-åra: «Statsadministrasjonen tiltrønger, som enhver anden menneskelig Idræt, en viss grad av Ro og Uafhængighed, hvis den skal kunde virke på en forsvarlig Maade..» (sitert etter Sjøe 2009:19). Dette argumentet vart gjentatt med litt andre ord på 1950-talet og i endå ei omskriving av Kulturdepartementet i grunngjevinga for forslaget om at journalføring av innsynskrav var unødvendig. Kan det vere at

nettopp denne utvida tilgangen til statsorgana sine journalar inneber at risikoen for at dokument ikkje blir journalført har blitt større?

Den slovenske filosofen Slavoj Žižek noterte seg etter Cablegate at «[d]et eneste overraskende med WikiLeaks-avsløringene er at de ikke inneholder noen overraskelser» (Žižek 2011). Og dette er kanskje dekjande for våre reaksjonar på avsløringane av manglande journalføring av e-post i Lysbakken-saka: Vi veit jo at sånt skjer. Detaljane i dei enkelte avsløringane er sjølv sagt nye, men den praksisen som blir

avslørt var vel eigentleg forventa? I følge Žižek er det viktigaste ved WikiLeaks-avsløringane at dei «truer ... maktens formelle funksjon. De virkelige målene her er ikke de skitne detaljene og individene som var ansvarlige for dem; med andre ord ikke så mye de som har makten, som makten i seg selv, dens struktur» (same stad). WikiLeaks utfordra den etablerte samhandlinga mellom staten og samfunnet, der storting, regjering, organisasjonane, media og offentlegheita samhandlar innanfor etablerte maktstrukturar der dei ulike aktørane har bestemte roller og rammer å halde seg til. Og avsløringane rokkar ved ein av føresetnadene for det liberale demokratiet, nemleg konsensusen om at det finst visse ting som må haldast hemmelege (sjølv om det alltid har og vil vere strid om grensene for hemmelegghaldet). Dette angår sjølv sagt også arkivarane,

som i sine yrkesroller er delar av systemet og jobbar innanfor dei samfunnsmessige maktstrukturane; arkivarane forvaltar den informasjonen som blir skapt (eller har blitt skapt) og fungerer såleis i skjeringpunktet mellom hemmelegald og offentlegheit.

Konsensusen om retten til hemmelegald byggjer på at borgarane har tillit til at styresmaktene ikkje misbruker denne retten. I følgje den sørafrikanske arkivaren Verne Harris byggjer dette på ei form for samfunnskontrakt; grensene for hemmelegaldet er som regel, men ikkje alltid, kontraktfesta. I artikkelen *Against The Grain: Psychologies And Politics Of Secrecy* (Harris 2009) siterer han briten Richard Hoggart for å illustrere dette: «*A well-running democracy will constantly quarrel with itself, publicly, about the right things and in the right way*». Demokratiet må ha grenser for samfunnsstriden og dette blir fastsett gjennom det Harris kallar «*a web of contracts, expressed in constitutions, laws, codes and agreements*». Motsetninga mellom hemmelegald og openheit høyrer heime i denne konteksten, som gjeld (og han refererer her Jacques Derridas formulering) «*the participation in and the access to the archive, its constitution, and its interpretation*». Denne samfunnskontrakten, regelverket som regulerer tilgangen til arkivet, er sjølv gjenstand for politisk strid – mellom dei som ønskjer meir offentlegheit, og politiske og byråkratiske elitar som ofte ønskjer mindre offentlegheit. Eit regelverk vil dessutan alltid vere gjenstand for tolking, og Harris kritiserer oppfatninga av at

«contract is the beginning and the end of ethical enquiry – getting it right is simply about applying contract correctly. This, I would insist, is to confuse law with justice... If we are concerned about 'getting it right' then we must refuse to stop at contract. We must reach for justice.»

(same stad).

Harris plasserer her arkivaren som ein aktør i den politiske kampen om hemmelegald og openheit. Arkivarane kan ikkje gøyme seg bak regelverket; dei må – i alle fall i visse situasjonar – velje side.

Ikkje minst fordi styremaktene av og til bryt kontrakten, og endå oftare tøyser den, for å halde opplysningar hemmelege som skulle ha vore offentlege.

Kva skal ein arkivar gjere når ho får kjennskap til ulovleg hemmelegald? Eg er ganske sikker på at dei fleste arkivarar i forvaltninga har kjent og kjenner til brot på arkiv-, offentleg- eller forvaltningslova (kanskje først og fremst manglande journalføring av e-post, som også fungerer som ei form for ulovleg hemmelegald) utan å gå offentleg ut med konkrete saker. Og det er fullt forståeleg; dei fleste slike saker er mindre alvorlege og lar seg løyse internt. Men kva med dei store sakene? Det er vel lite sannsynleg at arkivarane i BLD visste om e-postkorrespondansen med SU, men kanskje meir sannsynleg at dei visste om den manglande journalføringa i saka om tilsetjing av nytt barneombod under Ramin-Osmundsen. Eg kan likevel forstå at ein ikkje gjekk ut med dette før leiaren i «arkivavdelinga» 12.02.2008 på førespurnad frå Bergens Tidende opplyste at «*prosessen har foreløpig gått utenfor vårt journalsystem*», fordi ein ville ha blitt involvert i eit politisk spel på høgaste nivå. Valet om å eventuelt varsle offentlegheita om slike saker er eit alvorleg val, av fleire grunnar. Ein ting er at varslarar som oftast får lide for det dei har gjort, blir mistenkjeleggjort, misser jobben og kanskje får ei rettssak på nakken. Men også fordi slike val vil vere ei tung personleg bør å bere. Verne Harris, som sjølv varsla om ulovleg kassasjon av arkiv i Sør-Afrika i 1994, meiner den som kjenner seg tvungen til gjere eit slikt val må gå gjennom ein prosess der ein først undersøker

«the web of rights that applies to interested parties at different levels. Secondly, an analysis aimed at weighing competing claims against one another in the specific circumstances confronting the archivist. Thirdly, a testing of one's views and feelings with respected colleagues and friends. And finally, paying heed to one's conscience. If we follow conscience without taking the first three steps, we abandon accountability and risk assuming godlike powers. If we ignore conscience and rely only on the

exercise of reason, we deny our humanity and seek to avoid bearing the burden of choice. It is only when we embrace all four elements that we can feel confident about having fulfilled the responsibilities invested in us as professionals.»

(Harris 2007: 211).

Wikilekkasjane er eit faktum. Arkivarar har ikkje noko anna val enn å diskutere utfordringane dei reiser, ikkje minst med tanke på legitimiteten til vår eigen profesjon og for å vise at det vi arbeider med er viktig, for samfunnet og for enkeltmennesket. Vi bør bruke dette høvet til å diskutere spørsmåla om autentisitet, om hemmelegald og openheit, og ikkje minst vår rolle som medskaparar og forvaltarar av både dei aktive arkiva og den arkivale dokumentarven. Vi treng neppe frykte at dette vil rokke ved tilliten til arkivarprofesjonen; tvert om – wikilekkasjane har skapt ein situasjon der det er nødvendig at arkivarane står fram som reflekterte og samfunnsbevisste fagpersonar. Men den viktigaste grunnen til at vi må ta debatten, er dei endringane den nye teknologien har ført til når det gjeld kva som blir arkivert, korleis arkiva blir organisert og korleis dei kan gjerast tilgjengelege. Dette er i ferd med å skape djuptgripande endringar i rammevilkåra for arkivarprofesjonen, endringar som vi kanskje enno ikkje forstår, langt mindre har tatt inn over oss. Dersom ikkje arkivarane tar debatten og posisjonere seg i høve til desse utfordringane, kjem ei anna yrkesgruppe til å gjere det.

Litteratur

Harris, V. (2007): *Archives and Justice*.

Chicago: Society of American Archivists

Harris, V. (2009): *Against The Grain: Psychologies And Politics Of Secrecy*. I *Archival Science* December 2009, Volume 9, Issue 3-4.

Sjue, F. (2009). Lovens trange fødsel. I A. Jensen & F. Sjue (red.), *Innsyn*. Kristiansand: IJ-forl

Zizek, S. (2011): *Dannelse i WikiLeaks' tidsalder*. I *Vagant*, 03.02.2011 (<http://www.vagant.no/dannelse-i-wikileaks-tidsalder/>)

STIFTELSEN ASTA

<http://www.stiftelsen-asta.no>

AVLEVERING

Ordning og klargjøring av arkivmateriale for avlevering til depotinstitusjon.

BORTSETTING

Planlegging og gjennomføring av periodisering og bortsetting av arkivmateriale.

KARTLEGGING

Kartlegging av arkivskapers bortsetnings- og fjernarkiver, og utarbeidelse av bestandsoversikter.

ARKIVDANNING

Utarbeidelse av arkivplaner, utvikling av arkivrutiner, utarbeidelse av arkivnøkkel og planlegging og forfetting av bevarings- og kassasjonsplaner.

KURS I ARKIVORDNING

Dersom arkivskaper selv ønsker å gjennomføre ordning og avlevering av sine avsluttede arkiver, kan stiftelsen tilby kurs i arkivordning.

ELEKTRONISKE ARKIVER

I forbindelse med periodisering av elektroniske saks- og journalsystemer kan det være hensiktsmessig å gjennomføre en deponering av dataene hos depotinstitusjoner som tar i mot denne type arkivdata.

KURS I PROGRAMVAREN ASTA

Vi tilbyr jevnlig kurs i programvaren Asta. Se hjemmesidene for å finne neste aktuelle kurs. Hvis ønskelig, holder vi kurs "hjemme" hos kunden etter nærmere avtale.

PROGRAMVAREN ASTA 5

Asta er en programvare for registrering, lagring og fremfinning av informasjon om historiske arkiver og alle typer aktører knyttet til arkivene.

Asta gir god oversikt over innholdet av arkivene, og systemet kan også gi oversikt og kontroll med plassering av arkivmateriale. Asta egner seg både for små og store virksomheter som oppbevarer arkivmateriale. Ved å bruke Asta følger man de kravene Riksarkivaren og LLP stiller til arkivregistrering.

ASTA

KONTAKT

Ole Myhre Hansen, daglig leder
Tlf.: 22 02 26 34,
ole.myhre-hansen@arkivverket.no

Cille Jacobsen, programvare
Tlf.: 22 02 27 56,
cille.jacobsen@arkivverket.no

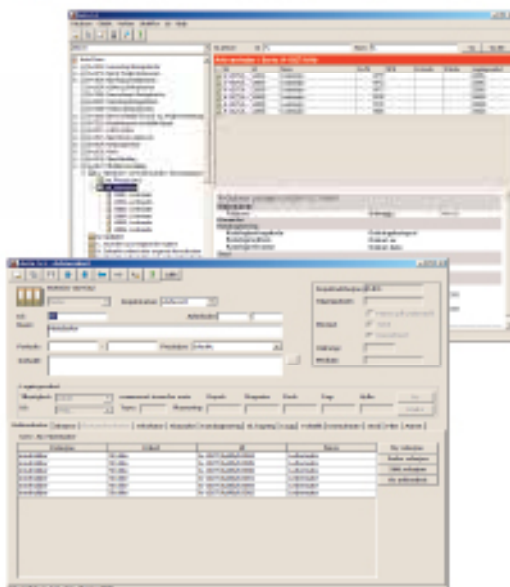
Frode B. Reime, arkivtjenester
Tlf.: 22 02 28 87,
frode.reime@arkivverket.no

Besøksadresse
Riksarkivbygningen,
Folke Bernadottes vei 21, 0862 Oslo

Postadresse
Stiftelsen Asta
Postboks 4013 Ullevål stadion
0806 Oslo

Epost: asta@arkivverket.no
<http://www.stiftelsen-asta.no>

ASTA 5

Studietur til London

17. - 21. oktober 2012

Av Jean-Philippe Caquet, Arkivråd

Onsdag 17. oktober i år tok 29 tillitsvalgte fra Norsk Arkivråd turen til England for å møtes, og se hvordan de gjør ting på den andre siden av Nordsjøen...

Det var representanter fra alle regionene, kursutvalget, landsstyret, sekretariatet og Arkivråds redaksjon. De fleste dro etter arbeidstid på onsdag og kom slitne frem til hotell St. Giles hotell i Bedford Avenue rundt 11 på kvelden. Hotellet, med antageligvis verdens minste hotellrom, lå svært sentralt i London, kun et steinkast fra Tottenham Court Road.

Programmet dagen etterpå startet klokken 09.30 med innledning av Norsk Arkivråds leder Vilde Ronge. Deretter kom

de første foreleserne på banen, nemlig Jenny Bunn fra University College London (UCL) som snakket om engelske begreper innen arkiv og arkivdanning, og deretter kom pensjonert riksarkivar Sarah Tyacke på banen og snakket om utfordringer i det engelske arkivlandskapet.

Deretter var turen kommet til Laurence Ward fra London Metropolitan Archives. Et arkiv bestående av 105 km med kart, bøker, film og dokumenter fra så langt

tilbake som Magna Carta fra 1067. London Metropolitan Archives har ansvaret for å dokumentere London bys historie, og fredag var det flere av våre tillitsvalgte som fikk muligheten til å avlegge dem et besøk.

Etter dette var det duket for at to av våre britiske søsterorganisasjoner ARA (Archives and Records Association) og IRMS (Information and Records Management Society) fikk presentere seg.

Informasjonssjef Marie Owens i ARA, en yrkesorganisasjon for arkivarer og arkivkonservatorer i Storbritannia og Irland. Owens fortalte om en organisasjon med fokus på å representere sektorens interesser overfor regjering og andre beslutningstakere. ARA driver også etter- og videreutdanning av arkivarer.

IRMS fokuserer mer på arkivdanning og retter seg mer mot «record keepers» enn «archivists» - et begrepsskille vi ikke har i Norge (vi er alle arkivarer), men som også hos oss er to forskjellige områder innen profesjonen, nemlig arkivdanning og depot. IRMS ble presentert av Matthew Stephenson og Emily Overton, som også viste frem medlemsbladet «Bulletin» og fortalte om programmet sitt for akkreditering av arkivarer.

Deretter gikk turen til British Museum, der arkivar Stephanie Clark fortalte om utfordringene sine som arkivar på dette enorme museet med alle sine avdelinger og vitenskapelige ansatte. Dette var nok noe som de av våre medlemmer innen

Tillitsvalgte på studiebesøk hos City of London. Foto: Gunn Sværen.

museums- og universitetssektoren kunne ikke gjenkjennende til. Vi fikk deretter en kort omvisning i «The Enlightenment Room» før vi hastet tilbake til dagens siste, og mest interessante foredrag.

Graham Smith er Deputy Information Commissioner hos Information Commissioner's Office, noe som tilsvarer den engelske utgaven av Datatilsynet. Smith snakket om The Freedom of Information act, som er den engelske motsatsen til Offentlighetsloven, og beskrev utfordringene ved implementeringen av denne.

Da Smith avsluttet var klokken blitt 18.30, og vi hadde en liten halvtime til oppfriskning før vi møtte igjen noen av våre britiske kollegaer til en felles middag bestående av 9 forskjellige retter på en liten koreansk restaurant. Det ble en lang kveld med spisepinner, men noen av oss fikk skikkelig dreisen på det etter hvert. Det ble en liten tur på puben for noen av oss etterpå, men stort sett var de fleste slitne etter en lang dag og gikk tidlig til sengs.

Dagen etter delte vi oss i grupper. For

min egen del gikk morgenen med til å (sammen med redaksjonen i Arkivråd) møte Matthew og Emily fra IRMS, som fortalte om sine erfaringer med utgivelsene av «Bulletin». Vi fant vel ut vi har mange av de samme gleder og sorger, spesielt knyttet til innhenting av artikler til hvert nummer (Så skriv, folkens!).

De som var interesserte i statlig arkivdanning avla Iron Mountain (et selskap som spesialiserer seg på databackup og arkivadministrasjon) et besøk. De presenterte et større prosjekt de hadde igangsatt for den engelske statsadministrasjonen. Deres program fortsatte deretter med et besøk hos National Archives. Det mest sjokkerende der var vel at de ikke hadde helt kontroll på obligatoriske metadata.

For de som hadde kommunale arkiver som interessefelt, besto dagen av et gjensyn med Laurence Ward fra London Metropolitan Archives. Her ble de vist rundt på publikumsarealer og fikk sett digitalisering av film og konservering av eldgamle dokumenter. Dagen fortsatte med et besøk ved Westminster Council (en bydel i London) hvor vi fikk se at ting

kanskje ikke står så bra til for kommunene på arkivdanningsfeltet her heller.

De av oss som ønsket å vite mer om privat sektor, hadde muligheten til å avlegge et besøk hos KPMG, hvor de ble tatt med rundt av Roger Poole, som også leder IRMS faggruppe for Financial Services Records Management. Deretter gikk turen til Glaxo Smith Kline.

Alle som ville kunne også få med seg Geir Walderhaugs og Ellen Margrethe Pihl Konstads forelesning for masterstudentene i arkiv på UCL.

På kvelden var det felles middag på en italiensk restaurant, der dagens besøk ble oppsummert av de forskjellige gruppene. På lørdag brukte vi hele formiddagen på interne saker for Norsk Arkivråd. Her ble flere ting diskutert, deriblant fremtiden for bladet Arkivråd og fremtidig organisering av Norsk Arkivråd. Alt som ble diskutert vil bli lagt fram på generalforsamlingen neste år. Ettermiddagen var fri til å oppleve London sånn som man ønsket, og dagen etter dro vi hjem igjen etter en travel langhelg og med mange nye tanker i hodet.

Foto: Sissel Ødegård.

ARMA 2012

Av Geir Håvard Ellingseter, Norsk Arkivråd

istockphoto.com

I slutten av september reiste jeg til Chicago for å delta på en konferanse i regi av den amerikanske arkivorganisasjonen ARMA.

Konferansens offisielle åpning var mandag 24. september, men det var mange aktiviteter helga før som man kunne være med på. I løpet av helgen fikk jeg føle på kroppen hvor hardt arbeidende amerikanerne er. Det var fullt kjørt hele tiden. Ingen reagerer på at de er på seminar når de ellers har fri. Seminarene startet kl. 08.00. For de ekstra morgenfriske ble det arrangert Buzz Sessions fra 07.00 til 08.00. For å være helt ærlig, så er jeg litt usikker på hvor mange som hadde dukket opp om Norsk Arkivråds seminarer hadde startet kl. 07.00.

Deltagelse og engasjement var viktige stikkord for konferansen. Under åpningen av konferansen fikk vi være med og bestemme deler av morgendagens program. De hadde satt opp seks alternative forelesninger. Via tekstmeldinger fikk deltagerne stemme på det foredraget de hadde mest lyst til å høre. På den måten ble seks foredrag redusert til to. Litt kjedelig for de som ble stemt ut, men en litt artig måte å la deltagerne få styre programmet på.

Jeg deltok også på noe de kalte «Rapid Fire Sessions», som var 4 presentasjoner x 12 minutter. Alle presentasjonene hadde 12 lysark som ble vist i 1 minutt hver før det automatisk gikk videre til neste. Litt stressende både for de som skulle holde presentasjonene og for publikum.

THE FUNDAMENTALS

Jeg startet konferansen med deltagelse på et «pre-conference seminar». Det var to seminarer å velge mellom. Jeg valgte bort «Records and Information Management:

The Fundamentals» til fordel for «Sharepoint Records Management Certificate: Solutions for EDRMS Success». Seminaret handlet lite om Sharepoint, men mer om hvordan gjennomføre et innføringsprosjekt for EDRMS («electronic document and record management system»). Foreleser var engasjert, godt forberedt og kunnskapsrik. Selv med ca. 200 deltakere i salen ble det høy grad av interaktivitet og kommunikasjon. Amerikanerne var akkurat så åpne og klar for rampelyset som jeg hadde forestilt meg.

I ettertid tror jeg det kanskje hadde vært en fordel for meg å ha deltatt på «The Fundamentals»-seminaret. Det er ingen tvil om at vi arbeider på helt forskjellige måter i Norge og USA.

JA, DE PENGA...

På lørdagen var jeg deltager på det de kaller «Industry Roundtable». Som ansatt i Møre og Romsdal fylkeskommune var det interessant å høre hvilke utfordringer de hadde de som jobbet med «State and Local Government». Mange utfordringer ble diskutert. Det som var påfallende for meg, var at hver stat hadde sin måte å løse utfordringene på. Arkivarene hadde aldri truffet andre arkivarer som jobbet med de samme utfordringene. På slutten av samlingen lurte de på hvordan vi har det i Norge. Da jeg fortalte at vi skanner inn eller henter fra e-post arkivverdige dokumenter, slik at saksbehandlerne våre kan svare i systemene våre, og at vi integrerer arkivene med andre fagsystemer, var de over seg av begeistring. De var helt avhengige av at saksbehandlerne

levrte papirene eller sendte filene til arkivarene.

Ellers så var arkivarene fra «State and Local Government» opptatt av hvordan de skulle skaffe penger til prosjektene som de ville gjennomføre. I en av statene hadde de innført en avgift på hvert dokument som ble journalført. For hvert journalførte dokument betalte staten 2 dollar til et fond som støttet arkivering på lokalt nivå. Ikke en utbredt finansieringsordning i Norge, vil jeg tro.

FOKUS PÅ KASSASJON

For en som kommer fra Norge var det spennende å høre hvilke utfordringer de strever med der borte. Hele tiden er det fokus på Retention rules. Bevaring og kassasjon diskuteres nesten hele tiden. Kanskje ikke så rart. En av arkivarene jeg snakket med, jobbet i et firma med 65.000 ansatte – og da er det klart at begreper som arkivbegrensning, bevaring og kassasjon er viktige.

Hver stat har sin «Privacy law» og disse er i mange tilfeller motstridende. Én stat kan for eksempel angi hvor lenge du må lagre data. En annen stat kan bestemme hvor lenge du kan lagre data før det skal slettes. Det ble sagt at i Mexico kan organisasjoner bli saksøkt om de ikke sletter data på riktig dato. Oppsummert må jeg si at alle var svært opptatt av kassasjon. Det å kvitte seg med informasjon var et større tema på denne konferansen enn datafangst. Her i Norge har vi i mange år fokusert på datafangst. Kanskje fokuset vårt også endrer seg etter hvert?

BUZZ SESSION & DIPLOMATI

Én av dagene startet jeg kl. 07.00 med en såkalt Buzz session – «Record Managers: A Lynchpin of Successful E-Discovery». Det ble ikke mangel på Buzz selv så tidlig på dagen. Igjen var deltagerne engasjerte og dialogen var god. Jeg fikk spørsmål om mine erfaringer med E-Discovery. Da de hørte at jeg var fra Norge, fikk jeg spørsmål om jeg synes amerikanerne var «insane». Foreleseren var opptatt av forskjellene i lovverket mellom Europa og USA i forhold til personvern. Jeg svarte bare at «jeg er her for å lære» – noe de syntes var svært diplomatisk sagt. Redselen for å bli saksøkt ligger bak veldig mye av det de jobber med der borte.

KJENTE UTFORDRINGER

Det neste på programmet var en plenumsdebatt der temaet var «Information Governance Considerations in a Social, Mobil, and Cloud-Based World». Igjen var de opptatt av å sikre informasjonen. De debatterte utfordringer vi kjenner igjen fra Norge som for eksempel:

- dataflyt over landegrensene
- informasjon som henger så tett sammen med app'en at når man avinstallerer app'en så mister man samtidig innholdet
- utfordringer med at medarbeiderne bruker privat utstyr for å få gjort jobben sin («bring your own device»)

ÅRSMØTET I ARMA

Etter hvert var det tid for ARMA's årsmøte. Selv med 12.000 medlemmer så har ARMA færre på sitt årsmøte enn det

vi har i Norsk Arkivråd. Økonomien var bra, men for avhengig av at kurs og konferansedelen av ARMA gjør det bra. Kurs og konferanser sto for 45 % av inntektene. ARMA omsatte i fjor for rundt 31 millioner kroner. På det strategiske området vil ARMA neste år arbeide med:

- å inkludere Information Governance i det ARMA kaller «The Principles - Generally Accepted Recordkeeping Principles»
- Information Governance Certification
- fokus på «career track options»
- mer fokus på «Partnership»

På årsmøtet fikk jeg se at valgkampen var i gang i USA. Ja, og da snakker jeg ikke om Presidentvalget, men valget til ARMA International Board of Directors.

Valgkomiteen hadde fått fram 6-7 kandidater som først presenterte seg. Etter presentasjonen måtte kandidatene svare på spørsmål fra salen for å bygge opp under sitt kandidatur. Kandidatene kjente ikke spørsmålene på forhånd, men svarte med både iver og innsikt. Selve valget er ikke for etter nyttår.

RECORDS MANAGEMENT

Siste konferansedag dreide seg mye om Records Management. Første foredrag het «Building a powerful IM Strategy for large organizations». Selskapet hadde lagt bak seg to mislykkede forsøk på å innføre Records Management. Basert på det, måtte de den tredje gangen gjøre alt annerledes. Foreleser var klar på at de gjennomførte prosjektet for å sikre seg juridisk. Eventuell verdiøkning for brukerne (som lettere tilgang til dokumenter etc.) kom helt klart i annen rekke. Re-

ords Management ble derfor organisasjonsmessig tilknyttet juridisk avdeling. I ettertid har også IT-avdelingen blitt underlagt juridisk.

Neste foredrag jeg gikk på handlet om Records Management på college og universiteter. Jeg kjente meg igjen i mye av det han påpekte, men jeg tror nok at vi har bedre kontroll på de administrative dokumentene hjemme. Foreleser tok utgangspunkt i ARMA's «Generally Accepted Recordkeeping Principles», og vurderte på en skala fra 1 til 5 hvordan statusen var hos ham. Han brukte disse prinsippene for å analysere modenhetsnivået i forhold til «Records Management» på hvert undervisningssted. Fin måte for å kartlegge status.

MARKEDSFØRING

Før jeg dro til USA sa styreleder Vilde at jeg måtte passe på å få med meg foredrag om markedsføring. Mot slutten av konferansen fikk jeg muligheten, så da var det bare å stille opp på foredraget «Backroom to Boardroom - Marketing Your RIM Program». Vilde hadde helt rett. Amerikanerne er gode på markedsføring. Foreleser ga oss mange tips. Han var opptatt av at vi som «Records Managers» alt for ofte er for fokusert på «Records» og gir «Management»-delen av stillingstittelen for liten oppmerksomhet. Noe å tenke på...

For øvrig var det mye pomp og prakt på åpningen av konferansen, med mange utmerkelser, priser og «scholarships» som skulle deles ut. De er virkelig flinke til å trekke fram dem som utmerker seg i USA! Vi kommer etter i Norge med utmerkelsen «Årets arkiv», som deles ut av Norsk Arkivråd.

JAZZ & BASEBALL

I løpet av de dagene konferansen varte, så fikk jeg også tid til andre ting – om noen skulle lure på det. Jeg har fått sett litt av Chicago (inkludert jazzklubb), vært på utendørskonsert med Chicago Symphony Orchestra som spilte Carmina Burana under ledelse av Riccardo Muti, og vært på gangsterfest og canadisk temafest i regi av ARMA. Rett etter at konferansen var avsluttet dro jeg på baseballkamp. Mer amerikansk enn det tror jeg ikke det blir.

AKTUELT: RIKSARKIVARENS VEDTAK

Riksarkivaren får mange henvendelser som dreier seg om avklaringer av bestemmelser i arkivforskriften, og fatter vedtak som svar på disse spørsmålene. Mange av disse vedtakene har allmenn interesse, mens andre først og fremst har interesse for dem som står overfor liknende problemstillinger.

Arkivråd har inngått en avtale med Riksarkivet om jevnlig å publisere et utvalg av vedtakene, slik at de blir gjort kjent for Arkivråds lesere. Utvalget foretas av underdirektør Tor Breivik ved Riksarkivet.

Spørsmål 11.6.2012:

Vi bruker NOARK systemet ePhorte som nylig har blitt oppdatert til ny versjon. I den nye versjonen forandrer ikke journalposten dato når arkivar forandrer status til J. Vi har dessverre ofte noen dagers etterslep på kontroll av korrekt tekst og tilgangskode på journalpostene og når dette blir gjort og status forandret til J kommer ikke disse på dagens journal. Dette blir i strid med offentlighetsloven.

Vår leverandør sier følgende:

«Husk at statusene S / J er «likestilt» (jmfør noarken), forskjellen er om det er registrert av saksbehandler eller arkivar.» Og henviser til NOARK «Viser til Noark K4.63 Journaldato (tabell Journalpost) utfylles med dagens dato når journalposten opprettes. Kan endres av bruker.»

Jeg håper det er en misforståelse at dato ikke skal forandres automatisk når status settes til J av arkivar. Før Arkivar har kontrollert journalpostene kan det være mye feilføring som bør korrigeres før offentligheten får innsyn. (For eks. Innhold = FW: RE Spørsmål)

Svar:

For internt produserte dokumenter (dvs. utgående dokumenter og organinterne dokumenter) skal journaldatoen endres til dagens dato når journalstatus settes til J. Dette går fram av definisjonen på attributtet «Journaldato» i Noark-4, del 2 Tekniske spesifikasjoner, s. 265. Hvis leverandøren har endret dette fra forrige versjon, er det altså feil. Når det gjelder inngående dokumenter, skal imidlertid journaldatoen til den første registreringen bli stående, også dersom saksbehandler registrerer denne (dvs. ved journalstatus S). Det er derfor viktig at man har rutiner som medfører at disse registreringene blir kvalitetssikret og satt til journalstatus J før offentlig journal produseres. En kan vente opp til en uke før offentlig journal tas ut, men helst ikke lenger enn det. Journalposter som blir stående med status S, vil ikke komme med på offentlig journal. Det er derfor viktig med gode rutiner slik at man innen en uke er a jour med alle registreringer i journalen.

Nye tider, nye utfordringer

Fagkompetanse når og der du trenger det!

Xtra personell har bemannet arkiv- og biblioteksfunksjoner fra den gang arkivskapene var fulle til nå hvor nesten alt lagres digitalt. Den digitale revolusjonen har økt viktigheten av forvaltningen av informasjon. Xtra personell har alltid fagkompetanse tilgjengelig til å bemanne uforutsett fravær, til prosjekter eller til daglig drift. Digital eller fysisk informasjonsforvaltning?

Vi har fagkompetansen - ring oss i dag!

Xtra personell - *better is always possible*

tlf: 02360

xtra
personell

www.xtra.no

B ØKONOMI
ECONOMIQUE

NORGE P.P. PORTO BETALT

Returadresse:
Norsk Arkivråd, Maridalsveien 3,
0178 Oslo, Norway

norsk arkivråd

KURS - OG SEMINARPROGRAM 2013

PÅ VÅR NETTSIDE WWW.ARKIVRAD.NO
FINNER DU MER INFORMASJON OM VÅRE KURS OG SEMINARER